herfst 2015

prijs los nummer € 4,50

‘DE KLINK’

Kwartaaluitgave van

GENOOTSCHAP ‘OUD ZANDVOORT’

Thalassa
vers aan zee
365 dagen per jaar geopend!
Reserveren: 023 - 571 56 60 | www.thalassa18.nl
Iets te vieren? Dat doe je natuurlijk in ons sfeervolle Café aan Zee 't Juttertje!

VOORWOORD

Beste Klinklezers,

Als u dit leest is het al weer enige tijd geleden dat ik op het platform/de paal zat voor strandpaviljoen Thalassa. Ik heb hier (als voorzitter van het GOZ) op gezeten, omdat ik van mening ben dat het absoluut niet mag gebeuren dat de vrije horizon zoals we die nu hebben (op een paar windmolens na) straks historie is en we in de Klink moeten lezen en bekijken hoe mooi het eens was.
Ik spreek de hoop uit dat minister Kamp en zijn ambtenaren tot inzicht komen en besluiten het windmolenbos (700 stuks 200 meter hoog) naar 'IJmuiden ver' te verplaatsen, zodat de vrije horizon blijft bestaan. Tot zover de windmolens.
Zoals ik u in mijn vorige voorwoord al vertelde gaan we op de Genootschapsavond in november het Zandvoortse uitgaansleven in de jaren '50, '60 en '70 herbeleven. Het wordt een avond vol herkenning, herinneringen en plezier. Ook beloofde ik te 'onthullen' wie deze avond zal presenteren, welnu, deze avond wordt gepresenteerd door niemand minder dan Boudewijn Duivenvoorden, beter bekend als BOBO, voormalig Prins Carnaval en horeca kenner bij uitstek.

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.
Het Genootschap bestaat in december 45 jaar en dit laten we natuurlijk niet onopgemerkt voorbijgaan. We gaan een opstelwedstrijd uitschrijven onder de leerlingen van groep 7 van de Zandvoortse basisscholen. Het is de bedoeling dat zij familieleden een interview gaan afnemen over hoe het 45 jaar geleden in Zandvoort was, over hoe de geïnterviewde het 45 jaar geleden beleefde en herinnerde. De opstellen worden door een deskundige jury beoordeeld. De mooiste worden op 11 december op een feestelijke avond in het Zandvoorts Museum bekend gemaakt en zullen beloond worden met een mooie prijs.

U bent er vast van op de hoogte dat Marianne Rebel en Hilly Jansen al sinds jaar en dag de kinderkunstlijn organiseren met leerlingen van groep 8 van de Zandvoortse basisscholen. Sinds een aantal jaren verbinden ze deze opdracht aan een thema. Als Genootschap Oud Zandvoort zijn we ontzettend verheugd dat het thema dit keer de geschiedenis van Zandvoort is. De bedoeling is dat de kinderen schilderijen maken van hun indruk van Zandvoortse gebouwen, plekjes of straten zoals ze eens waren en zoals ze nu zijn.
Als Genootschap gaan wij hier volop aan meewerken.
Wij hopen hiermee de kinderen en hun ouders te interesseren voor de oude historie en de meer recente geschiedenis van ons mooie dorp. U ziet: het bruist aan alle kanten binnen het Genootschap en er staat nog meer op stapel, maar daarover een volgende keer meer.
Het begint langzaam herfst te worden, de meeste toeristen zijn inmiddels weg, maar een enkeling geniet nu nog van de rust en het eenzame strand en gelijk hebben ze, want Zandvoort is in alle seizoenen een machtig mooie plaats: niet alleen om te wonen maar ook om op vakantie te gaan.

Het ga u goed en graag tot 6 november op de Genootschapsavond.

Paul Olieslagers.
Voorzitter.

TOELICHTING FOTO VOORPAGINA

Op de voorpagina is een foto geplaatst van Floris Molenaar bijgenaamd "de Bokkum". Hij staat hier voor zijn huisje aan het Schelpenplein. De foto is gemaakt door de bekende fotograaf H.A.O. Sandtmann, waarover verderop in deze Klink meer.
Floris, die geboren werd op 20 januari 1841, was eerst visser, maar werd daarna omroeper, zoals te zien is aan de Klink in zijn hand. Hij trouwde op 26 november 1865 met Arendje van der Mije, die visloper was. Floris was de zoon van de bekende Zandvoorter Jacob Molenaar, die "de Puur" genoemd werd.
Van Floris en Arendje zijn bronzen beelden gemaakt, die in 1972 voor het Zandvoorts Museum geplaatst zijn.

Arie Koper

ZEGT HET VOORT, ZEGT HET VOORT...

FACEBOOK

Ondertussen zijn er wel erg veel Facebookpagina's, die op wat voor wijze een link hebben met Zandvoort. We noemen er een paar: Je mag je Zandvoorter voelen als..., Nostalgisch Zandvoort, Historic Grand Prix Zandvoort, Red de Watertoren Zandvoort, Behoud Zandvoorts Cultureel Erfgoed, enz., enz, teveel om op te noemen. Hierop worden dagelijks (historische) foto's geplaatst, uiteraard met Zandvoort als onderwerp. Zo af en toe kom je dan toch weer verrassende, onbekende foto's tegen. Een voorbeeld daarvan is de "maantrein". Daar leest u over in dit artikel. Uiteraard hoopt de redactie ook weer op uw medewerking bij het oplossen van vraagstukken, dan wel aanvullingen/verbeteringen.

Harry Opheikens

KLINK 139, BLZ. 7
BAKKER MAARTEN KEUR

Arie werd gebeld door mw. Rouss uit de Oranjestraat, die dacht dat het kleine meisje Lientje onder de Linden is.

Klink 139, blz.22: BRAND BOUWES

"Heerlijk om weer een Klink te mogen ontvangen", schreef Jeanette Wijnbeek ons. "Ik lees hem van voor tot achter, ik ben geen echte Zandvoortse, maar voel me wel met de gemeente, door er langdurig te hebben gewoond en er nog steeds familie te hebben, verbonden". Haar reactie op de brand: "In het laatste nummer stond een artikel over de brand in Bouwes Palace, waarvan de schrijver (Martin Kiefer, red.) opmerkte dat hij de datum, de 13e december 1974, niet gauw zou vergeten. Nu meen ik echter over een iets beter geheugen te beschikken, want ik trouwde op 20 december 1974 en 's morgens heel vroeg stond de hele boel op z'n kop vanwege DE brand. Een paar uur later stond bij mij thuis de hele boel op z'n kop vanwege diezelfde brand omdat wij de nacht van 20 op 21 december daar zouden overnachten (hetgeen ik op dat moment niet wist want dat was een verrassing) en er in allerijl tussen de bedrijven door een nieuw onderkomen moest worden gevonden, hetgeen uiteindelijk is gelukt, maar dat terzijde. M.a.w.: brand was niet op de 13e maar op de 20e. Om nooit te vergeten dus. "

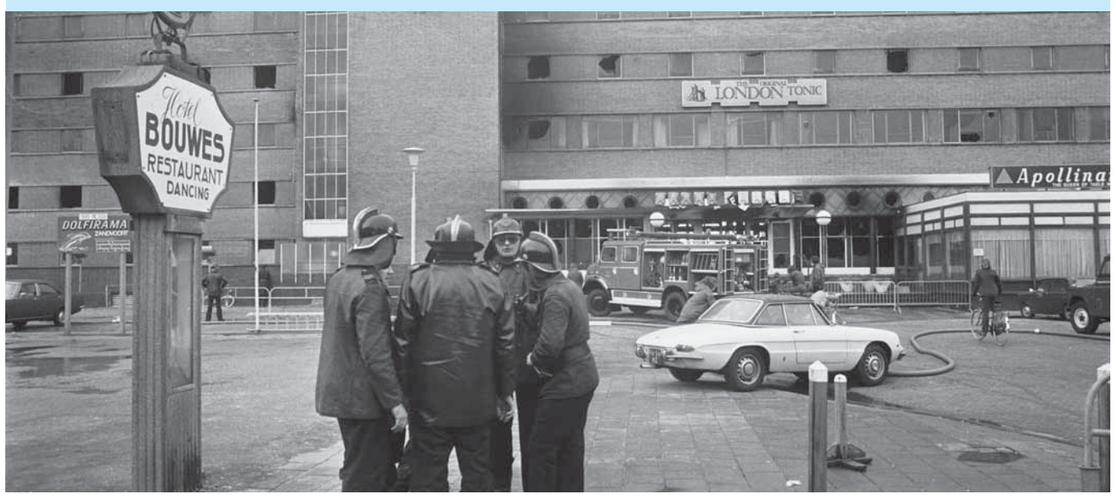

Hé ju, hael jai evve
een blommetje
bai Jopie Bluijs!

De specialist in al uw bloemwerken
Jef & Henk
Bluijs
Bloemsierkunst
Haltestraat 65 Zandvoort tel.: 023-57 120 60

Brilmode
Oogmeting
Zonnebrillen
Contactlenzen
Zandvoort Optiek
Kerkstraat 34-36, 2042 JG Zandvoort
Tel: 023-57 12466

Café Koper
"Poffers kenne beter waeter zoipe...!"
Kerkplein 6
023 5713546
www.cafekoper.nl
Het gezelligste terras van Zandvoort

Kwekerij
P. van Kleeff
vhg
vereniging van hoveniers en groenvoorzieners
Van Stolbergweg 1
Zandvoort - Tel: 023-57 17093

KAASHUIS
DE TROMP WINKEL
De smaakmakers bij u thuis
Grote Krocht 3-5
2042 LT Zandvoort
tel/fax 023 5719058

Versteege's IJzerhandel
Verkoop van:
Verfwaren
IJzerwaren
Elektra
Camping Gaz
Gereedschap
Verhuur van:
Kango Betonboor
Kango Breekbeitel
Div. Schuurmachines
Nietmachines
SLOTEN- EN
SLEUTELSERVICE
Pakveldstraat 19, Tel: 023-57 12554, Zandvoort

ZEGT HET VOORT, ZEGT HET VOORT...

MOONROCK-EXPRESS

Op Facebook plaatste André Hakhoff een foto van een krantenartikel met daarop de kop "Ruimtevaart-tentoonstelling nog één week in Zandvoort". Gelijk even verder gezocht en dan vinden we in oude kranten "Maan-express op tournee" (op zijn Amerikaans: Moonrock-Express). In de Tijd van 27 juli 1971 lezen we dat het een ruimtevaarttentoonstelling betreft, ingericht in een trein en Zandvoort was de startplek van deze rijdende tentoonstelling. Op 26 juli 1971 werd deze tentoonstelling geopend door toenmalig minister van onderwijs mr. C. van Veen en apollo-7 astronaut Walter Cunningham op precies hetzelfde tijdstip waarop in Cape Kennedy de Apollo-15 naar de maan vertrok. De trein zal 36 Nederlandse steden aandoen. Pronkstuk van de tentoonstelling is een stukje echte maansteen, meegebracht door de Apollo-11. Verder waren er o.a. te zien een originele Gemini-10-capsule, ruimtepakken, modellen van een Saturnusraket en van een ruim-telaboratorium, ruimtevoedsel en tal van andere ruimtevaartvoorwerpen. Cor Draijer had er een foto van, maar misschien zijn er wel meer foto's.

BOUWFOTO'S GEZOCHT

Robbert van Tulder woont in de zogenaamde Rotonde torenflat (De Favaugeplein) Deze flat is gebouwd in 1968 en opgeleverd in 1970. Robbert is benieuwd of er foto's zijn van de bouw destijds. "Het is het op één na hoogste gebouw van Zandvoort, dus toch wel een bijzonder gebouw", aldus Robbert. Wie kan Robbert en het Genootschap aan dergelijke foto's helpen. Het GOZ scant ze dan in en u krijgt uw originelen weer terug.

ONTBIJT – LUNCH – DINER
PARTIJEN – (BEDRIJFSEVENEMENTEN)

BEACH
CLUB
TIEN

STRANDWEG 10
2042 JA ZANDVOORT
TELEFOON: 023 5713200
INFO@BEACHCLUBTIEN.NL

FIJN DINEREN IN
AUSTRALISCHE SFEREN

BOOMERANG

EETCAFÉ BOOMERANG
TEL: 023 - 5719213

PASSAGE 46-48
2042 KV ZANDVOORT

bruna

- Boeken
- Tijdschriften
- Kantoor artikelen
- Wenskaarten
- Tabak
- Lotto Staatsloterij
- Kopieeren
  zwart/kleur

postnl ING

Grote Krocht 18, 2042 LW Zandvoort
Tel: (023) 571 60 33 • www.brunazandvoort.nl

Winkelcentrum
Jupiter
Haltestraat Zandvoort

Een gezellig centrum voor:
Speelgoed
Kadootjes
Meubels
Herenkleding
Kindermode

Huishoudelijk
Bloemen en Planten
Kinderschoenen
Sport
Snoep
Een hapje

Voor ieder wat wils
KOM EENS LANGS!!

ZEGT HET VOORT, ZEGT HET VOORT...

GEZOCHT

Op 29 september 1922 is een Spijker V2 met registratienummer S.P. 34 neergestort in zee bij Zandvoort. Het vliegtuig was van hetzelfde type als het hieronder afgebeelde. De piloot was Luitenant Schot en de waarnemer Sergeant Roest. De bekende Zandvoortse fotograaf Sandtmann heeft hier foto’s van gemaakt. Ik ben op zoek naar deze of andere foto’s van dit soort gebeurtenissen. Wie kan mij helpen? Overigens ter geruststelling, de beide inzittenden zijn heelhuids uit het vliegtuig gekomen.

Spijker V2 van de Marine Luchtvaart Dienst op het strand.

Arie Koper.

KLINK 139, BLZ. 32: KLASSENFOTO’S

De onderstaande foto kwam uit mijn eigen archief. Als je een dergelijke schoolfoto koopt, dan weet je op dat moment de namen van je klasgenoten wel, maar na 50 jaar wordt dat toch wel lastiger en dus in de vorige Klink het verzoek om namen. Ook van Facebook werd gebruik gemaakt, waarna ook Schoolbank.nl in de ‘strijd’ werd geworpen en dat leverde al een aantal namen op: Nr. 3 Joop Boukes, nr. 8 Marijke Weber(?), nr 16 Harry Opheikens, nr. 15 Harry de Jong, nr. 6 Norma Water, nr. 9 Ronald Brakel, nr. 11 Rene Densen. Nr. 12 Arwin Drommel, nr. 17 Arno Storm, nr. 18 Arie v.d. Sloot, nr. 21 Leo Klinkert, nr. 23 Tineke Koning, nr. 25 Gerrie Hoekstra, nr. 27 Marion Scholz, nr. 30 Henri van Elk, nr. 31 Ronald Paap, nr. 32 Willem v. Duijn, nr. 33 Petra Westers, nr. 36 Niki Mol (?), nr. 37 Feico Zwerver. De juf zou juf Tebbenhof zijn, afgaande op een aantal reacties. De redaktie hoort graag van u de ontbrekende namen.

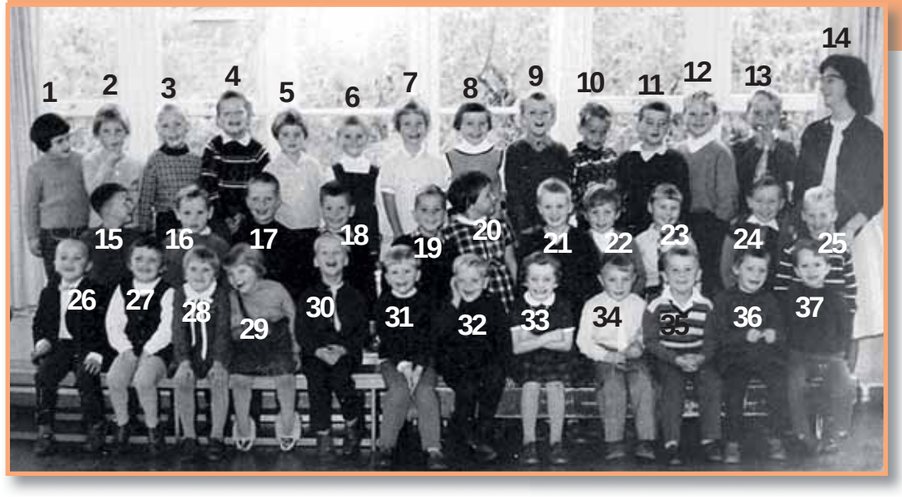

“GENOOTSCHAPSAVOND”

‘STAPPEN EN UITGAAN IN DE JAREN ‘50, ‘60 EN ‘70’

Op vrijdag 6 november 2015 zal de eerstvolgende Genootschapsavond gehouden worden. Waar? Zoals gebruikelijk in gebouw “De Krocht”. De zaal is open om 19.15 uur. U kunt dan genieten van een doorlopende diavoorstelling over het Zandvoort van vroeger.

Vanaf 20.10 uur zal Boudewijn Duivenvoorden een presentatie houden met als titel:

Boudewijn zal u meenemen naar het uitgaansleven van de jaren 1960/1970, waarin o.a. de Boeddhaclub en de Oasebar besproken zullen worden, maar waar uiteraard nog veel meer leuke herinneringen aan de orde komen….! Herinneringen aan een tijd die nog zo dichtbij lijkt voor velen van ons, maar die zo langzamerhand toch al een plaats heeft verworven in het rijke Zandvoortse verleden!

Er is geen pauze, aansluitend aan de presentatie een verloting met nieuwe, andere prijzen en na afloop kunt u gezellig even bijpraten met een hapje en een drankje.

Leuk als u komt, we begroeten u graag!

BRASSERIE ZiN

In ongedwongen sfeer genieten van een 3-gangen-keuze-menu voor 25 euro. Of komt u voor een goed glas wijn met een hapje op het terras, of heeft u een feestje?

Alles is mogelijk, u bent welkom!

Haltestraat 26 • 2042 LN Zandvoort • Reserveer NU: T. 023 8222220 • www.zinzandvoort.nl

SECRET FILE U.S.A.

MISSION WESTWALL (1955)

Sinds het begin van de filmindustrie is Zandvoort meerdere keren het decor geweest voor film en televisie. Zo ook in 1954, toen hier buitenopnames plaatsvonden voor een aflevering van de Amerikaanse spionageserie Secret File U.S.A. De binnenopnames van de serie werden gemaakt in de Cinetone Filmstudio’s in Duivendrecht.

In elke aflevering moet majoor William Morgan, als agent van de Amerikaanse geheime dienst, een James Bond-achtige opdracht vervullen. In de aflevering Mission Westwall wordt hij tijdens de Tweede Wereldoorlog boven Nederland gedropt om een bunker voor duikboten te lokaliseren. Hij wordt verraden en gemarteld, maar weet te ontsnappen. De rol van Morgan wordt gespeeld door de Amerikaanse acteur Robert Alda. Veel van de gastrollen worden door Nederlandse acteurs gespeeld, waaronder Ton van Duinhoven, Rijk de Gooyer, Lex Goudsmit en Fons Rademakers. Recensies melden dat de acteerprestaties te wensen overlaten, maar de opnames op locatie zeer de moeite waard zijn.

De 26-delige serie is opgenomen van februari tot en met oktober 1954. Een aflevering duurde 25 minuten en de serie werd geregisseerd door Arthur Dreifuss. Op foto’s van de opnames ziet u onder andere een groepje dames in Zandvoortse klederdracht. Een aantal scènes werd opgenomen op het Gasthuisplein en in de Gasthuisstraat. Wie kan zich de opnames in Zandvoort nog herinneren of heeft hier aanvullende informatie of foto’s van?

De eerste aflevering van Secret File U.S.A. werd uitgezonden op 1 januari 1955, de laatste (aflevering 22) op 3 december 1955. Omdat er 26 afleveringen zijn opgenomen en aflevering Mission Westwall niet wordt genoemd op de uitzendlijst, is het bijna zeker dat deze gedeeltelijk in Zandvoort opgenomen aflevering nooit is uitgezonden. Des te leuker is het, dat Mission Westwall is te zien op het Nederlands Filmfestival in Utrecht (23/09 t/m 02/10). Het programma volgt in de weken voorafgaand aan het festival.

Rob van Dijk

BOEKEN-NIEUWS

Dominee T.G. van der Linden heeft een vervolg geschreven op zijn boek Joods Zandvoort. Dit boek vertelt het verhaal van Gustav Eltzbacher en zijn nazaten, tot en met de wederopbouw van Zandvoort in 1951. Zeventig jaar lang leverden drie joodse families kapitaal en bestuurders om de opbouw van Bad Zandvoort in banen te leiden: hun droom van ‘een tweede Scheveningen’ aan de Noord-Hollandse kust. Daarbij zouden succes en mislukking, vooruitgang en stagnatie en uiteindelijk hoop en vrees hun deel zijn. Na de oorlog en de kaalslag van de kust begon de zoektocht naar het resterende joodse bezit… Ondernemers met lef waren ook de hoteliers, pensionhouders, strandpachters, uitbaters en winkeliers in Bad Zandvoort, voor het merendeel niet-joods. Ook hun verhaal wordt hier verteld: over allerlei volk ‘rondom het Kurhaus en de Passage’ dat optimistisch bleef, maar ook afhankelijkheid was van de seizoenen, badgasten en internationale ontwikkelingen. De grote geschiedenis vertaalt zich in het kleine. Daarvan is dit nieuwe boek over joods Zandvoort, gebaseerd op nieuw archiefonderzoek, een levend bewijs. Het boek zal begin oktober in de winkel liggen.

Programmablad historische races. Vanaf 2012 wordt er een Historische Grand Prix verreden op het circuit van Zandvoort. Het evenement wordt, gezien de stijgende bezoekers aantallen, steeds populairder, net zoals het blad dat ter gelegenheid van dit evenement jaarlijks verschijnt. Iedere keer weer weet de uitgever ons te verrassen met leuke historische beelden van oude raceauto’s, die vroeger in het dorp bij de diverse garages te bewonderen waren. Het blad zal vanaf 22 augustus te koop zijn.

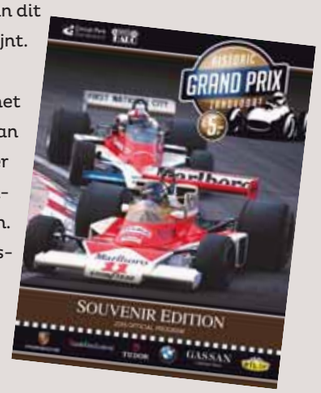

JOODS ZANDVOORT DEEL II:
de jaren 1914-1929

In deze periode kwam een eigen Joodse Gemeente van de grond. Er werd een synagoge gebouwd, er kwam een Joodse godsdienstschool en er werd een eigen ‘kerkbestuur’, los van Haarlem, ingesteld. De Joodse Gemeente Zandvoort zag het licht en kwam in de tweede helft van de jaren twintig al snel tot wasdom.

Vanaf 1914 woedde de oorlog in Europa. Ons land bleef neutraal. Er waren wel militairen op de been, maar die hadden weinig te doen. Als gevolg van de oorlog bleven veel badgasten uit het buitenland weg. Daardoor was het stiller aan de kust en aan zee. Synagoge diensten werden gehouden in een van de vertrekken van Palais d’Eté. Het nieuwgebouwde Kurhaus was voor het eerst open. Dit was gebouwd met joods geld vanuit het buitenland. Uitbater was E. Buhrdorf. De klandizie was goed, maar de exploitatie nog verre van winstgevend. Ook op het Grand Café-Restaurant in de Passage (joods eigendom) moest in het eerste oorlogsjaar worden toegelegd.

Inmiddels bleef de aanloop van joodse badgasten toenemen. De vergaderlokalen voor de diensten op sabbat werden te klein. De badgasten besloten daarop in 1919 een ‘stichting Elia’ op te richten met het doel een geschikte synagogelocatie te vinden. Eén man liep voor de troepen uit: de Amsterdamse linnenfabrikant en chazan (voorganger) Jesaia Lissauer. Al in 1916 liet hij een advertentie in de krant zetten dat men bij hem terecht kon voor inlichtingen ‘omtrent de Joodse Gemeente Zandvoort’. Deze bestond helemaal nog niet (pas in 1923), maar Lissauer haalde de toekomst naar zich toe. Hij voelde dat de tijd rijp was voor een Joodse Gemeente in Zandvoort, maar moest binnen de stichting Elia met zes anderen rekening houden,

Grote Synagoge

Bouwtekening voor een synagogevilla, 1920

waaronder de voortvarende Jacques Veerschijm, die bijna dertig jaar lid was van het bestuur van de Grote Synagoge. Veerschijm kocht al binnen een week een stuk grond aan de Mezgerstraat en zette ook meteen een architect aan het werk. Het plan was een ‘synagogevilla’ te bouwen, met beneden een woning en boven een synagogezaal. Een dergelijk pand zou, mocht het gebouw geen succes blijken, weer makkelijk te verkopen zijn. Het kwam bijna zover: tot en met de aanbesteding. Toen echter overleed Veerschijn plotseling. De nieuwe penningmeester, Van Dam, liet weten dat het beoogde gebouw ‘veel en veel te duur’ was. De bouwprijzen in 1919 waren inderdaad niet van de lucht en er deed zich een verrassende wending voor: in de Brugstraat was door de Zandvoortse aannemer Ten Broeke een pand gebouwd, waarvan de bovenverdieping voor drie jaar te huur was als synagogelokaal. Van dit aanbod werd grif gebruik gemaakt. Men had voorlopig een eigen onderkomen en kon in alle rust nadenken over het vervolg van de bouwplannen.

Lissauer ging intussen het dorp rond om joodse gezinnen te bezoekers en de ouders te overtuigen van de noodzaak van joods godsdienstonderwijs. In de begintijd was dit ploegen op rotsen. ‘De Zandvoorters willen niet’ snerpte het Nieuw Israëlitisch Weekblad een aantal keer. Maar Lissauer zette door. Hij liet een student van het seminarie in Amsterdam in de zomer de diensten leiden en later de eerste godsdienstlessen verzorgen. Deze vonden plaats in school D, op naschoolse tijden, in twee lokalen die door de gemeente ter beschikking werden gesteld. Het was de tijd waarin het confessionele onderwijs in Zandvoort voet aan wal kreeg. Begin jaren twintig ontstond een katholieke, gereformeerde en hervormde school, naast de gemeentelijk scholen B, C en D, waarheen joodse ouders hun kinderen stuurde.

Intussen besloot stichting Elia ‘een eenvoudige’ synagoge te bouwen, voor minder dan de helft van de eerdere bouwplannen. Het resultaat mocht er zijn. Het gebouw aan de Mezgerstraat werd in augustus 1922 feestelijk geopend. De voorafgaande receptie vond plaats in het statige Hotel d’Orange. Opperrabbijn A.S. Onderwijzer van de Grote Synagoge opende de synagoge, waar de ‘Duitse’ (Askenasische) ritus gevolgd werd, en niet de Portugese. De Zandvoortse Clarastichting, het joodse kindersanatorium aan de Kostverlorenstraat, ontstaan in 1913, was wel Portugees-Joods. Een belangrijk onderdeel van het joodse leven was, naast de synagoge en de godsdienstschool,

Brugstraat 15

de besnijdenis. Lissauer was bijna een halve eeuw besnijder (moheel), en trok stad en land af om joodse jongetjes te besnijden. In Zandvoort

Clarastichting

trad een moheel uit Haarlem op, onder supervisie van de legendarische rabbijn Simon de Vries, die meer dan vijftig jaar rabbijn van Haarlem was.

In 1923 kwam de Joodse Gemeente Zandvoort van de grond, die alleen voor het begraven van de gestorvenen nog op Haarlem aangewezen was. Het plan was om later, bij de realisatie van de nieuwe begraafplaats in Zandvoort, een joodse afdeling te realiseren.

Lissauer betaalde de godsdienstonderwijzers in Zandvoort uit eigen zak, maar was niet van plan hiermee door te gaan. Hij vond dat Zandvoort, waarvoor hij zoveel gedaan had, nu zelf aan zet was. Gelukkig was het gelukt een kerkbestuur te vormen en zelfs een eigen schoolbestuur, dat de taken van Lissauer overnam. Al snel kwam er schwung in de jongste Joodse Gemeente van ons land, waar op veel andere plekken synagogen gesloten werden vanwege de ontbrekende mensen of middelen. De kinderen van de godsdienstschool vormden een koortje en gingen op schoolreis. Er ontstond al snel een joods vrouwenvereniging en een mannensociëteit, die beiden zorg droegen voor de aankleding van de synagogen (linnen- en zilverwerk) en de viering van de joodse feestdagen, waarvan de beginselen de kinderen werden bijgebracht op de godsdienstschool, die aan het einde van het jaar en tijdens het Chanoekafeest zijn eigen feestjes organiseerde.
De komst van een eigen voorgangersechtpaar versterkte de groei van de Joodse Gemeente Zandvoort verder. Overigens kwam Mau Franks als vrijgezel naar Zandvoort en huwde hij daar met Elisabeth Blanes, de dochter van een Portugese rabbijn. Het was bepaald geen vetpot om voorganger te zijn. Frank verrichte allerlei bijbaantjes om aan de kost te komen. Hij was poppendokter, verzegelde melkbussen en hielp bij het rituele slachten. Zij vrouw onderhield een joods kinderpension.

In het dorp floreerde het joodse leven door het toenemende aantal joodse winkels, pensions en hotels. De Zandvoortse gemeenteraad kende drie joodse leden, waarvan er één wethouder en zelfs locoburgemeester was (Johan Bramson). De joodse jeugd integreerde in allerlei sportclubs. Ook bij het toneel en op verenigingen waren de nodige joodse deelnemers te vinden. De meeste joodse kinderen zaten op school in de ‘joodse wijk’ rond school C (Parallelweg). Maar ook op school B en school D zaten joodse kinderen en vinden we joodse ouders terug in het schoolbestuur. Kortom: in de vijftien jaar tussen 1914 en 1929 mengde de joodse kleur zich met die van het oude en nieuwe Zandvoort, aan beide zijden van de Zeestraat, de meest joods gekleurde straat van het toenmalige Zandvoort. De Joodse Gemeenschap werd een factor in het dorp. Daarbij waren er niet alleen godsdienstige joden. Deze waren waarschijnlijk zelfs in de minderheid. Er waren ook socialistische joden en seculiere joden, die ‘er’ niet aan deden en zelfs niet liberaal-joods waren.

Dr. T.G. van der Linden

Voorganger Maurits Frank bij zijn installatie in Zandvoort, 1925

Grote Synagoge

VERHUIZING NZH VERVOERS MUSEUM

In 1981 bestond de NZH 100 jaar en toen is er een tentoonstelling georganiseerd door o.a. Zandvoorter Gerrit Schaap en daar is uiteindelijk het museum uit voortgekomen met trams en bussen. Hoe toepasselijk was de locatie: de oude tram- en latere busremise aan de Leidsevaart. Inmiddels is deze locatie al aardig weg gesloopt.

De gedachte aan een permanente expositie over het NZH tram en busbedrijf raakte in een stroomversnelling toen in 1986 de in 1976 begonnen herbouw van de laatst overgebleven “Boedapester” door een werkgroep van de tramweg-stichting gereed kwam. Intussen waren van alle kanten foto’s, documenten en voorwerpen toegestroomd. Met het al aanwezige materiaal kon op 11 april 1986 door NZH-directeur de heer Testa in een van de busgarages een afgescheiden deel een volgens hem “klein maar knus bedrijfsmuseum” worden geopend.

Door de verschillende uitbreidingen in het museum, werd besloten een nieuw museum te bouwen op het NZH terrein. Dit kwam gereed in 1996

In 1899 werd voor de ENET (Eerste Nederlandsche Electrische Tramwegmaatschappij) aan de Leidsevaart een remise met werkplaats voor trams en een elektrische centrale gebouwd. In 1904 bouwde de ESM (Electrische Spoorweg Maatschappij) op dit zelfde terrein een nieuwe remise als onderkomen van de trams voor de bekende tramlijn Zandvoort – Haarlem – Amsterdam. Eveneens werd in 1904 de ENET overgenomen door de ESM. De exploitatie van alle ESM-tramlijnen werd op haar beurt in 1924 overgenomen door de NZH. Die bouwde later een nieuw hoofdkantoor aan de Leidsevaart dat in 1931 in gebruik werd genomen. Dit hoofdkantoor zal als laatste restant van het oorspronkelijke complex binnenkort gesloopt worden. Begin deze eeuw verhuisden de bussen van Connexxion, waarin de NZH inmiddels was opgenomen, naar een nieuwe vestiging in de Waarderpolder. Hiermee kwam op dit stukje Haarlem een eind aan ruim honderd jaar tram- en busgeschiedenis.

Het terrein aan de Leidsevaart is inmiddels bestemd voor woningbouw: project Remise Haarlem. Dit najaar start de bouw.

In goed overleg met de gemeente Haarlem, Hoorne Vastgoed en hoofdsponsor Connexxion is voor het NZH Vervoer Museum aan de A. Hofmanweg in de Waarderpolder vervangende ruimte gevonden. Dit gebouw biedt na verbouwing de mogelijkheid alle museumfuncties onder één dak te brengen: tentoonstellingsruimte, ruimte voor onderhoud en restauratie van bussen en trams, archief en kantoor.

De historische bussen en trams zijn al grotendeels naar het nieuwe onderkomen verhuisd. Daarna zullen de laatste gebouwen van de NZH aan de Leidsevaart gesloopt worden. Het nieuwe museumonderkomen zal dit najaar officieel worden geopend.

Zaterdag 25 juli konden vele toeschouwers genieten van een speciaal transport van de Boedapester tram B412. (Foto van Facebook)

Nieuwe locatie museum Hofmanweg A. Hofmanweg 35 te Haarlem. De inrichting is in volle gang. Bezoek daarvoor de website www.nzh-vervoermuseum.nl

Harry Opheikens

Van der Valk
Notariaat

Adres : Kostverlorenstraat 121
Postadres : Postbus 286
2040 AG Zandvoort

e-mail : info@notaris-zandvoort.nl
website : www.notaris-zandvoort.nl
Telefoon : (023) 571 68 41
Telefax : (023) 571 20 88

ZANDVOORTSE "GROENLANDVAARDERS" IN DE 18E EEUW

Tegenwoordig is Zandvoort vooral bekend als badplaats. De ontwikkeling van vissersdorp naar badplaats is rond 1825 begonnen met de aanleg van de eerste klinker straatweg naar Haarlem en de Schulpweg in Aerdenhout. Beide bedoeld als vervanger van het zanderige visserspad door de duinen, dat veelal bloots-voets bewandeld werd. Eeuwenlang is de kustvisserij en alle activiteiten er omheen de belangrijkste bron van inkomsten geweest voor de Zandvoortse bevolking. Toch waren in de tweede helft van de 18e eeuw niet alle Zandvoortse vissers betrokken bij de vangst op plat- en rondvissen, zoals haring.

Gedurende zo'n 3 á 4 maanden per jaar vertrok een flink aantal Zandvoorters naar de Arctische wateren rondom Spitsbergen, Groenland en Straat Davis (zeegang tussen Groenland en Canada) om walvissen te vangen. Zij werden ook wel 'Groenlandvaarders' genoemd en een aantal van hen bracht het zelfs tot de rang van Commandeur, oftewel Gezagvoerder over een driemaster met een bemanning van zo'n 40 á 50 personen. Over deze interessante geschiedenis, waar Zandvoorters gedurende een periode van meer dan 50 jaar aan hebben deelgenomen, is weinig gepubliceerd. In Zandvoort is er vrijwel niets van overgebleven.

DE EERSTE KENNISMAKINGEN MET DE WALVISSEN

De eerste kennismaking van Hollanders met walvissen, potvissen en butskoppen betrof vissen die om de zoveel tijd aanspoelden op strand. Enkele voorbeelden rondom Zandvoort zijn: walvisstrandingen op 4 april 1520 en op 4 januari 1629; potvissen op 20 februari 1762, 17 mei 1881 en 28 november 1791 en een butskop op 24 juli 1846.

Van de kleinste soort walvissen, de bruinvis, die met enige regelmaat in de Noordzee voorkomt, spoelden er recentelijk een aan in 2014,op 9 november (paal 66,250)en een andere op 25 november (paal 64). In Katwijk viste men in de middeleeuwen wel op bruinvis. De bruinvis werd in die tijd ook wel zeevarken of meerzwijn genoemd en de vissers 'varkevissers'. Deze (familie)naam komt, vooral in Katwijk, nog steeds voor.

Aan het eind van de 16e eeuw heeft een aantal Nederlandse ontdekkingsreizigers bijgedragen aan de ontwikkeling van de walvisvangst, alhoewel zij zich niet met de vangst op dat moment bezig hielden. Als eerste kan genoemd worden Willem Barentz (ca.1550-1597).Op zijn zoektocht naar de 'noordoostelijke doorvaart' naar het Verre Oosten noteerde hij vele walvissen rondom Noorwegen en Spitsbergen.

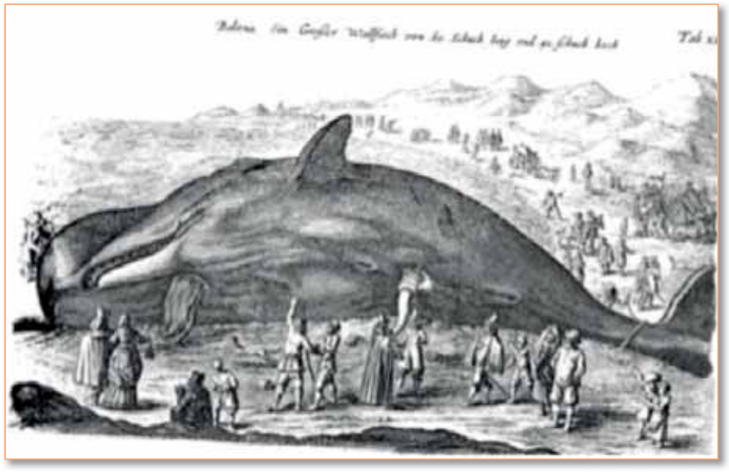

Uiteindelijk heeft Willem Barentz de vaarweg niet gevonden en kwam hij op zijn derde reis vast te zitten op Nova Zembla; hij werd gedwongen te overwinteren in het Behouden Huys en is uiteindelijk gestorven. Vervolgens kan ook Jan Huygen van Linschoten uit Haarlem (later Enkhuizen) genoemd worden. Hij was een wereldreiziger en vertoefde eind 16e eeuw een aantal jaren in Lissabon om vervolgens uitgezonden te worden naar Goa, India. Bekend is zijn boek 'Itinerario' uit 1596,waarin hij o.a. ook Aziatische en Afrikaanse

gebieden beschrijft, met aandacht voor geografische, politieke, commerciële en culturele aspecten. In de jaren 1592 en 1595 maakte van Linschoten, samen met Willem Barentsz twee reizen naar de Noordelijke IJszee en beschreef hij de walvissen die ze onderweg tegenkwamen. In het Haarlemse stadhuis (Gravenzaal) hangt aan het plafond nog een walviskaak, die hij aan de Haarlemse bevolking heeft geschonken.

DE GROENLANDSE WALVISVAART

In Mei 1612 maakte Jan van Muyden uit Medenblik met zijn schip Neptunus de eerste tocht naar de Noordelijke IJszee met het doel om op walvissen te jagen. Op 16 september dat zelfde jaar kwam hij weer terug met slechts enkele vaten traan (walvisvet) en een vijftigtal ivoren walrustanden. De interesse was hiermee echter gewekt en in 1613 vertrokken er al twee schepen richting Noorwegen en Spitsbergen en die waren meer succesvol, alhoewel één schip werd gekaapt door de Engelsen, die daar al actief waren, evenals de Basken, die daar al eeuwenlang(!) vertoefden.

De noodzaak en het economisch belang om nieuwe ‘oliebronnen’ te vinden, wat ik in een vervolg nog zal beschrijven,was echter groot. Op 16 februari 1614 werd dan ook op Vlieland de Noordse Compagnie (NC) opgericht, verdeeld in kamers met als voorbeeld de reeds in 1602 opgerichte Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC). De Noordse Compagnie kreeg het Octrooi-(alleen)recht, gesteund en getekend door de Staten Generaal. Het bestuur van de NC bestond oorspronkelijk uit de Kamers (reders, kooplieden) uit Amsterdam, Hoorn, Enkhuizen, Rotterdam en Delft. Daar kwamen in 1616 Vlissingen, Middelburg en Veere bij en in 1636 Harlingen en Stavoren. Er werd vooral rondom het noorden van Noorwegen en Spitsbergen gevist en de walvissen werden veelal in baaien gevangen. Deze vorm van vissen werd dan ook wel Baaivisserij genoemd. Op o.a. Spitsbergen werden aan de wal traankokerijen opgericht, waar het walvisvet werd omgezet in olie. Dit was een vies en smerig werkje, dat ook nog eens veel stankoverlast gaf. Niet voor niets heette de Nederlandse nederzetting dan ook Smeerenburg!

In 1642 hield de Noordse Compagnie op te bestaan. Reden: de walvisstand was door overbevissing rondom Spitsbergen gedecimeerd! Van Zandvoortse deelname aan deze eerste walvisvangst periode is niet zoveel bekend. Toch is het aannemelijk dat ze er toen al bij betrokken waren. In het trappenhuis van het raadhuis zijn 4 gebrandschilderde ramen zichtbaar, die afkomstig zijn uit het in 1928/’29 afgebroken Oude Gasthuis, gebouwd in 1653. Op een van de ramen is een afbeelding weergegeven van een driemaster (koopvaardij schip of walvisvaarder?) vervaardigd in 1621.

De noodzaak aan en vraag om traan en baleinen bleef echter groot en dus werden nieuwe jachtgebieden ontgonnen, te weten: Groenland en de Straat Davis tussen Groenland en Canada. Hiertoe werden de schepen verstevigd met extra beplanking en koper om beschadiging door drijfijs te voorkomen. Als scheepstype werd veelal de Fluyt ingezet en, in tegenstelling tot de operaties op Spitsbergen, werden de walvissen aan boord verwerkt, zodat er geen noodzaak meer was om aan land te gaan. Toch zijn er in die tijd contacten gelegd met de lokale Inuit bevolking, vooral wanneer de waterreserves uitgeput raakten. Voorts zag men dat de Inuits al hun voedsel rauw aten.

Rond 1680 voeren al 250 schepen uit ter walvisvaart. In april of mei verlieten zij de havens van Amsterdam, Zaandam, Schiedam, Delfthaven, etc., om rond juli/ augustus weer terug te keren, al dan niet met rijke buit. De bemanning op een schip varieerde tussen 40 en 50 personen en bestond naast de Commandeur en stuurman uit harpoeniers, speksnijders, kuipers,een timmerman, een kok, traankokers, roeiers op de vangboten, waar de harpoeniers op zaten en matrozen. In de 17e eeuw was de Nederlandse walvisvaart opgedeeld in een Noorderkwartier en een Zuiderkwartier. In het Noorderkwartier waren vooral de Noord-Hollandse reders verenigd. De reders kwamen vooral uit Amsterdam, Zaandam, Graft/de Rijp en zij haalden hun bemanningen en commandeurs van de Waddeneilanden, vooral uit Ameland en Schiermonnikoog, het Duitse Waddeneiland Föhr en de kustgemeenten Huisduinen, Den Helder, Callantsoog, Bergen, Wijk aan Zee en Zandvoort. Het Zuiderkwartier, met reders vanuit o.a. Rotterdam, Schiedam, Delftshaven, Krimpen aan de Lek, haalde zijn bemanningen uit de riviersteden en -dorpen en zelden uit Scheveningen, Katwijk of Noordwijk. Vaak moest de bemanning aangevuld worden met mensen uit o.a. Münsterland, Hamburg, Bremen, etc. en waren de Hollanders in de minderheid. Door de veelvuldige jacht waren de walvissen steeds schuwer geworden en verdwenen ze steeds meer onder het pakijs. Daarom namen de schepen steeds meer risico. In 1777 werden 14 schepen door het ijs gekraakt en kwamen er honderden opvarenden om het leven.

DE ZANDVOORTSE ROENLANDVAARDERS: PERIODE 1739 - 1783

De behoefte aan ervaren bemanningsleden was in de 18e eeuw nog steeds groot, ook al was de walvisvaart toen al op z’n retour. Zeevaartscholen bestonden nog niet; op de haringbuizen en platbodems van de kustdorpen, zoals Zandvoort deed men ervaring op. Naast minimaal zeven commandeurs heeft Zandvoort ook een harpoenier, timmerman, matrozen en wellicht ook andere beroepen geleverd gedurende een periode van meer dan 50 jaar. Het kan zijn dat de Zandvoortse bemanning de walvisvisserij, die tenslotte seizoensgebonden was, van medio april tot medio augustus, als aanvulling zag op de haring- en kustvisserij. Per slot van rekening werd de walvisvisserij de kleine- en de haringvisserij de grote visserij genoemd.
In het overzicht van Gerret van Sante, Makelaar te Zaandam en uitgegeven door Johan Enschedé in 1778, staan overzichtelijk alle commandeurs genoemd, die vanuit het Noorder- en Zuiderkwartier naar Groenland en Straat Davis zijn uitgevaren tussen 1700 en 1794.
De volgende Zandvoortse commandeurs worden genoemd:

Jan Rokusz Douw: is tussen 1739 en 1763 achttien maal uitgevaren voor diverse reders en diverse schepen. Op zijn eerste vaart ving hij 12 walvissen wat daarna nooit meer overtroffen werd. Hij voer voor de Zaandamse reders: Corn. Wildeboer(op schip genaamd de Simon), Jan Louwe Junior (de Nelella?), Hamma Klinckert & Zn (‘s Lands Welvaren) en Jan De Jongh (de Hoop op de Walvis).

Gerrit Rokusz Douw: gevaren op Groenland tussen 1750 en 1762 (9 maal uitgevaren). Verhuisde later vanuit Zandvoort naar Wijk aan Zee. Hij voer voor de Zaandamse Reders Pieter Zoomer (Zomerlust) en net als zijn broer Jan voor Hamma Klinckert & Zn.(Kleyn Vermogen).

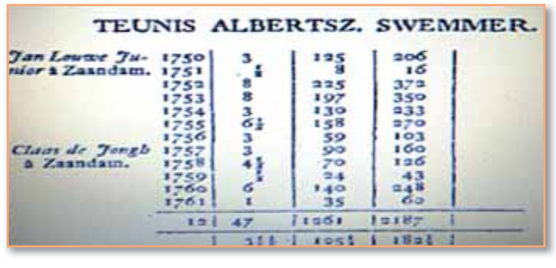
TEUNIS ALBERTSZ. SWEMMER.

Jan Louwe Junior a Zaandam.	1750	3	125	206
	1751	1	8	16
	1752	8	225	372
	1753	8	197	350
	1754	3	130	233
	1755	6½	158	270
	1756	3	59	103
Claas de Jongh a Zaandam.	1757	3	92	160
	1758	4½	70	126
	1759	1	24	43
	1760	6	140	248
	1761	1	35	60
		47	1061	2187

Theunis Albertsz Swemmer (Zwemmer): Gevaren op Groenland van 1750 tot 1761. Zoon van Albert Teunisz Swemmer en visser van beroep in Zandvoort . Hij voer voor de Zaandamse reders Hamma Klinckert & Zn, Gebr. Jan en Hendrik Louwe (op schip De Hendrik en de Vrouwe Maria) en Claas de Jongh. (op de Hopende Visser, de Vrouwe Maria, de Ondervinding en de Camoen). Wellicht is hij bij deze reders terecht gekomen op voorspraak van Jan Rokus Douw? In die tijd waren nog zeker meer dan 100 reders actief. Ook zoon Jan Theunisz. Swemmer (geb. 1751) werd visser op Groenland.

Claas Albertsz Swemmer (Zwemmer): Gevaren op Groenland van 1762-1763. Broer van Theunis en hij voer voor de Amsterdamse reder Volkert de Vries. (de Standvastigheid). Claas was niet erg succesvol met zijn vaarten. Op de eerste vaart werd volgens het overzicht van Gerret van Sante geen walvis gevangen en op zijn tweede vaart in 1763 is de melding dat Claas ‘gebleven’ is (overleden).

Kornelis Albertsz Swemmer (Zwemmer): staat beschreven als Commandeur van het schip de Waakzaamheid, uitgevaren in 1763 van reder Anne Jacobsz en Volkert de Vries. Waarschijnlijk heeft hij Claas Albertsz (broers?) vervangen na diens overlijden op deze vaart.

Rokus Simonsz v. Duyn: gevaren op Groenland tussen 1762 en 1775. Op zijn eerste vaart werd geen walvis gevangen, maar Rokus kwam toch nog terug in Zaandam met 24 vaten olie en 16 vaten traan, afkomstig van zeerobben. Ook Rokus voer voor de Zaandamse Reder Hamma Klinckert & Zn. Op zijn laatste tocht in 1775 naar Straat David op het schip Lands Welvaren werden geen walvissen meer gevangen en kwam hij terug met maar 3 vaten robbenspek. Rokus vertrok op 5 maart vanuit Texel en keerde op 8 september weer terug.

Arent Klaasz. Groeneveld: heeft gevaren in de nadagen van de walvisvangst op Groenland en Straat David voor de Amsterdamse reders Elias & Hendrik Baart, tussen 1789 en 1794 op het schip Vredelust. De vangsten zijn niet meer vermeld door de Zaanse makelaar Gerret van Sante.

In een publicatie in het Haarlems Weekblad (december 1986) n.a.v. een lezing van de heren T. Drommel en J.A. Steen over de Zandvoortse deelname aan de walvisvaart, werd ook als commandeur Rokus Simonsz Douw genoemd. Dit heb ik zelf niet kunnen bevestigen in het Geneaologie overzicht van Zandvoortse families vanaf ongeveer 1550. Wel staat Rokus Simonsz Douw vermeld als commandeur in het overzicht van Gerret van Sante en heeft hij tussen 1762 en 1775 veertien tochten gemaakt voor de reder Hamma Klinckert te Zaandam. Wellicht is Rokus op latere leeftijd in Zandvoort komen wonen.
Van de overige Zandvoortse bemanningsleden is minder bekend, maar wat we wel konden optekenen en terug vinden is het volgende:

Op 11 April 1783 monsterden drie Zandvoortse bemanningsleden aan op het schip ‘s Lands Weltevreden van reder Cornelis van der Wal uit Groot Ammers. Dit waren: Alberts Theunisz Zwemmer (zoon van de commandeur Theunis Albersz) als harpoenier, Evert Groen als ondertimmerman en Jan Willemsz als matroos. Op deze tocht naar Groenland, met in totaal 44 bemanningsleden, werden 5 walvissen binnengehaald, wat 298 vaten traan opleverde. Op deze tocht waren nog maar twaalf Nederlanders als bemanningslid, waaronder dus drie Zandvoorters en de rest Duitsers.
Andere Zandvoorters op walvisvaart waren Ary Duyn (Commandeur op Lust en IJver in 1762 van reder Hamma & Klinckert?), Cornelis Keur (meester) in 1743, en Klaas Klaasz Groeneveld, die in 1776 naar Straat Davis is uitgevaren. De heren Drommel en Steen noemden in hun presentatie in 1986 in Schalkwijk ook nog Ary Crype Kraai (1753), Leendert Arys Slagveld (1780) en Simon Dammesz Kraai (1780). Klaas Molenaar (geb. 1817) zou de laatste Zandvoortse walvisvaarder naar de Noord zijn. Hij stapte in 1872 op het schip de ‘Noordkaper’ met kapitein Bottelaar. Later werd Klaas Molenaar (de Ouwe Puur) nog dorpsomroeper en visafslager. In 1872 was Klaas 55 jaar, wat in die tijd toch wel oud was voor het zware beroep van walvisvaarder. Mogelijk hebben er wel meer Molenaars meegedaan in de begin jaren van de walvisvaart en ook later. Deze familie kwam uit De Rijp, een plaats met een rijk walvisverleden.
Eigenlijk was sinds 1794 de Groenlandse walvisvaart al ter ziele en werd er niet meer uitgevaren. Reden van de terugloop waren de Engelse zeeoorlogen, de Franse overheersing en verder was de Groenlandse walvis vooral door de Nederlanders, Engelsen en Duitsers vrijwel uitgeroeid. In een tijdsbestek van een kleine

twee eeuwen zijn daar 122.000(!) walvissen gevangen, waarvan 72.000 door Nederlanders.
In de 19e eeuw zijn er nog wat pogingen gewaagd, maar de vaarten waren niet meer lonend, vooral ook omdat de Groenlandse walvis vrijwel verdwenen was. De allerlaatste walvisperiode was van 1946 tot 1964 met de Willem Barentz. Dit maal niet naar het hoge Noorden maar in de zuidelijke arctische wateren en vooral voor de margarineproductie. Men opereerde vanuit Kaapstad in Zuid Afrika. Gelukkig is daar een einde aangekomen, omdat ook daar uitroeiing van de walvis dreigde. Toch zijn er in deze vrij korte periode nog 27.712 walvissen gevangen. Greenpeace heeft hier een grote rol gespeeld en er ook veel invloed op gehad. Tegenwoordig zijn het nog de Noren, IJslanders en Japanners, die nog op kleine schaal walvissen vangen.
Vooral voor, ‘research’, naar eigen zeggen!

DE ZAANSTREEK

Tussen 1660 en 1794 was de walvisvaart een van de belangrijkste bedrijfstakken in Holland en vooral in de Zaanstreek . Deze bedrijfstak omvatte dorpen en steden zoals Zaandam, Zaandijk, Krommenie, Wormerveer, Graft, de Rijp en Jisp. Grote hoeveelheden spek (traan) werden aangevoerd en in de traankokerijen verwerkt tot olie. Deze olie werd gebruikt als lampenolie, maar

ook als grondstof voor zeep en verf. Baleinen (soort zeef in de bek van de walvis, bestaande uit dunne latjes) werden verwerkt tot o.a. snuifdozen, paraplu’s en waaiers, maar kwamen ook terecht in korsetten en hoepelrokken. Beenderen werden gebruikt om lijm uit te maken en werden ook veelvuldig gebruikt als

erfafscheiding.

De kokerijen in de Zaanstreek werden vanwege de stank ook wel ‘stinkerijen’ genoemd. Vanwege de overheersende westenwind stonden deze kokerijen dan ook in o.a. Oost-Zaandam en Oost- Zaandijk.

SPOREN VAN HET VERLEDEN

Op Ameland (Hollum), Vlieland en Terschelling kan men nog steeds een aantal commandeurswoningen zien en bezichtigen. Ook zijn er nog walvisribben te ontdekken, die als erf afscheiding (hek) werden gebruikt en ook komen ze voor op talloze grafzerken.

In Santpoort heeft jarenlang bij de weilanden rondom de ruïne van Brederode een grote walviskaak gestaan, die later verplaatst is naar een rotonde nabij N 208 (foto 9). Ook in de Gravenzaal van het Haarlemse stadhuis hangt aan het plafond een walviskaak, zoals al eerder gemeld. Verder kan men soms nog walviskaken aan plafonds van rechtbanken tegenkomen. Wellicht heeft de spreuk van ‘aan de kaak stellen’ hier ook iets mee te maken?
In Zandvoort is vrijwel niets meer terug te vinden wat betrekking heeft op deze periode. Toch is dat jammer want een flink aantal Zandvoortse gezinnen zijn toch zo’n kleine 50 jaar grotendeels afhankelijk geweest

van deze tochten. Het windvaantje, zoals geplaatst op ons Stadhuis (1912) is wel een verwijzing naar deze periode en het heeft in ieder geval een grote gelijkenis met de walvisvaarders uit die periode.(foto 10) De Zandvoorter, Pieter van der Geer, heeft het destijds gemaakt.

Zandvoort heeft niet voor niets drie haringen in zijn wapen en Zaandam twee walvissen. Gedurende een lange tijd was de grote visserij (haring) voor Zandvoort de belangrijkste bron van inkomsten en hetzelfde geldt voor Zaandam/Zaanstreek met de kleine visserij (walvis), waar ook een flink aantal Zandvoorters aan deelgenomen en bijgedragen hebben. Deze Zandvoortse bijdrage is, gezien in het geheel, van geringe betekenis geweest. Voor de kleine Zandvoortse gemeenschap in die jaren echter des te meer. Hopelijk komen er in de toekomst nog meer ‘sporen uit Zandvoorts walvisverleden’ naar boven om dit te bevestigen en wellicht nog een keer ten toon te stellen.

JAN GERRITS.

(noot: Mijn grootvader was Cornelis Zwemmer (1899-1972). Genealogisch onderzoek leerde mij dat hij een rechtstreekse afstammeling is van Commandeur Theunis Albersz Zwemmer en de aanleiding tot dit artikel).

Verantwoording en geraadpleegde bronnen:

1. ‘Naamlyst van alle de Groenlandsche en Straat-Davissche Commandeurs’ (Gerret van Sante/ Zaandam /uitg fa. Enschedé Haarlem 1778).
2. ‘Gort met stroop’. Over geschiedenis en verleden van Zandvoort aan/zee (Dr. W.R.de Haan, Haarlem 1968)
3. Artikel in Haarlems Weekblad omtrent ‘Walvisvaart en Zandvoortse deelname’ / P. Drommel en J.A. Steen, december 1986.
4. ‘Bloei van de Nederlandse Walvisvaart’, Joost Vermeulen, Geschiedenis Magazine, jan./feb. 2014
5. ‘Commandeurs ter walvisvaart uit het gebied van Maasmond en Lekstreek in de 18 eeuw’, P. Dekker.
6. ‘Walvicon, aanzet tot een iconografie van de walvisvaart 1580-1779’, Erik Kleyn, 1987, Arctisch Centrum Rijksuniversiteit van Groningen en Rijksmuseum Amsterdam.
7. Radio interview met Louwrens Haquebord, Vroege Vogels 11 Jan. 2015.
8. Onderwijscanon Zaanstreek
9. ‘Kent U ze nog……..de Zandvoorters’, P. Brune, 1976. (Europese bibliotheek).
10. ‘Nederlandse commandeurs Walvisvaart 18e eeuw’ ,J.v.d. Sluis.
11. Bibliotheek Scheepvaartmuseum /Amsterdam.
12. Genealogie data Zandvoort, Wim v. Egmond.
13. ‘De laatste traan’, Jaap Bruyn en Joost C.A. Schokkenbroek, mei 2012.
14. ‘Harpoeniers en Robbenjagers’, Joost C.A. Schokkenbroek,2008.

Op de bres
voor behoud van het mooie,
en
ontwikkeling van het goede
in en voor Zandvoort

OPZ
Voor alle Zandvoorters

023 - 571 27 51,
www.opzandvoort.nl

Gebouw “De Krocht” - voor al uw feesten en partijen.
Alle actuele informatie vindt u op **www.jazzinzandvoort.nl**

HUIS IN DE DUINEN 1955-2015

Zandvoort had in 1955 de primeur: het eerste volwaardige bejaardentehuis van Nederland opende toen haar deuren. Het was geheel nieuw gebouwd en voldeed ruimschoots aan de toen ingestelde normen. Dat was vroeger wel anders..... Vanaf de zestiende eeuw ontstonden er in Nederland de zogenaamde oude mannen-huizen, waarin de bewoners enige zorg aangeboden kregen. In eerste instantie waren deze tehuizen specifiek voor oude mannen van boven de 60. Dit, omdat deze groep niet geacht werd voor zichzelf te kunnen zorgen.

Later ontstonden ook de oude vrouwenhuizen, die soms weer werden gecombineerd met de oude mannenhuizen. Er golden in de tehuizen strenge regels: er was een vaste tijd om op te staan, te bidden, te eten en om naar bed te gaan. Dronkenschap, binnenkomen na de avondklok en vrouwenbezoek was, in het geval van het oude mannenhuis, verboden en werd streng gestraft.
De bewoners hadden totaal geen privacy, ze hadden vaak alleen een bed en sliepen met velen in één ruimte.
In Zandvoort was er het in 1583 gebouwde Oude Mannen- en Vrouwen Gasthuis, dat in eerste instantie bedoeld was om onderdak te bieden

aan oude zeelieden. Kenmerkend was dan ook de op de kop van de trapgevel geplaatste, in Zandvoortse klederdracht gekleede zeeman.

De oude mannen- en vrouwen gasthuizen, hofjes en diaconiehuizen kunnen beschouwd worden als voorloper van het hedendaagse bejaardentehuis.

Bezienswaardigheden.

Badhuis voor Minvermogenden, ter bezichtiging dagelijks, uitgezonderd Zaterdags, van 2—4 uur 's namiddags.
Bewaarschool voor kleine kinderen, dagelijks van 3½—4½ uur 's namiddags.
Oude mannen- en vrouwengasthuis, dagelijks gedurende de middaguren.

ZC1900

XX. Salaris Vader en Moeder Oude Mannen- en Vrouwen Gasthuis.

Burgemeester en Wethouders stellen den Raad voor, het salaris van den Vader en van de Moeder van het Oude Mannen- en Vrouwen Gasthuis vast te stellen in totaal op f 25.— per maand en hen tevens in het genot te stellen van vrije kost en inwoning en hen te verstrekken vrij vuur en licht.
De heer VAN DER PLAS vraagt, hoe of het toch komt, dat deze zaak zoolang aan de orde is. Dan komt dit en dan weer dat. Het is bijna of men deze kwestie wil afschuiven. Er moet nog een instructie gemaakt worden, want hij wil weten, of b.v. van den Vader gedurende den geheelen dag, de geheele persoon geëischt wordt of dat hij andere werkzaamheden kan verrichten. Een salaris van f 25.— per maand voor twee menschen vindt hij niet veel.
De VOORZITTER antwoordt, dat Burgemeester en Wethouders hebben gehandeld overeenkomstig den wensch van den Raad. Er is nooit om een instructie gevraagd.
De heer ZWAAN zegt, dat de instructie gelijk kan behandeld worden met de benoeming. Het concept kan aan de leden van den Raad gezonden worden.
De VOORZITTER zegt, dat de bedoeling van Burgemeester en Wethouders is f 25.— per maand salaris te geven voor dezelfde werkzaamheden, die thans de Vader en de Moeder verrichten.
Met algemeene stemmen wordt het voorstel van Burgemeester en Wethouders aangenomen.

ZC1904

Na verloop van tijd en, met name in de negentiende eeuw, kwamen de gasthuizen steeds voller te zitten. De omstandigheden waren al lange tijd weinig hygiënisch en de situatie werd penibel. De overheid zag toen de ouderenzorg voor het eerst als een sociaal probleem en zocht naar oplossingen. Die kwam door voor betere zorginstellingen te zorgen. Als eerste werd het bejaardenhuis in Zandvoort gebouwd. Dit jaar is het dus alweer 60 jaar geleden dat het Huis in de Duinen haar deuren opende voor de bejaarden uit Zandvoort en omgeving. Voor die tijd bestonden er natuurlijk ook al bejaardentehuizen

op Zandvoort, zoals het oude mannen- en vrouwen gasthuis en Diaconiehuis, maar die opzet was totaal verschillend van het nieuwe gebouw. Het initiatief tot de bouw, waarvoor de eerste besprekingen al op 1 april 1950 werden gevoerd, ging uit van de Nederlandse Centrale voor Huisvesting van Bejaarden (N.C.H.B.). Zo vlak na de Tweede Wereldoorlog moest er nog veel herbouwd worden op Zandvoort en het was het grootste project dat in die tijd op ons dorp uitgevoerd werd. De bedoeling was namelijk dat er een pensiontehuis met 164 eenpersoons en 40 tweepersoons zit-slaapkamers met daarnaast accommodatie voor 23 zieken. Voor de 40 interne verplegers werd er een apart gebouw neergezet. Ook werden er 48 zelfstandige woningen voor echtparen gebouwd. Aan de architecten ir. W. van Tijen en M. Boom werd verzocht het huis te ontwerpen. De heren gingen voorvarend te werk en de eerste steen werd dan ook op vrijdag 9 oktober 1953, om half tien 's ochtends, door de toenmalige burgemeester van Zandvoort mr. H.M. van Fenema gelegd. De enige dissonant trad op tijdens de rede van de burgemeester. Die rede werd namelijk, zoals uit het Zandvoorts Nieuwsblad te lezen valt,

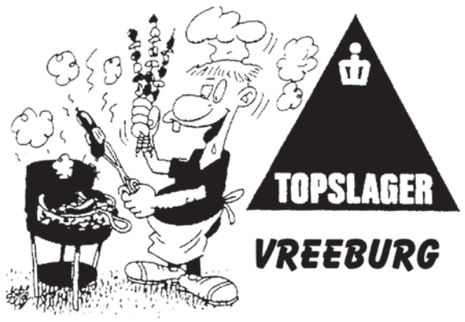

Haltestraat 54, Zandvoort
Tel: 023-57 12451
Garantie voor Topkwaliteit

VISSPECIALITEITENRESTAURANT
De Meerpaal

U bent van harte welkom bij Lenie & Floor
Haltestraat 61 - 2042 LL Zandvoort
Telefoon: (023) 571 21 71

Jim Draaijer
Juwelier - Goudsmid

In- en verkoop van sieraden
Reparaties van sieraden, horloges en klokken

Haltestraat 39A ◊ 2042 LK Zandvoort
Tel: 023 - 571 55 74

Radio Stiphout

Uw leverancier als het gaat om electronische en huishoudelijke apparaten!!!

Grote Krocht 34 - 36
Zandvoort
Telefoon 023 5732649
www.radiostiphout.nl

Fotologisch ga je naar:
FOTO MENNO GORTER
Al jaren hèt adres voor kwaliteits (pas-) foto's!
Professionele fotoservice • Pasfoto's • Portretfotografie
Batterijen • Fotoalbums • Fotocollages • Fotobewerkingen

"Die oude beschadigde foto,
daar wil ik wel een mooie foto van"
Wij weten daar wel raad mee.
Kom eens met de foto langs in de winkel.

Grote Krocht 26 (t.o. AH!) • Zandvoort
Tel: 023 5730600 • www.fotomennogorter.nl
ÓÓK ONLINE FOTOSERVICE!
Openingstijden: maandag t/m zaterdag 09.30-18.00 uur

REMUS ZEILMAKERIJ

ZEILDOEKSHOP.NL

Max Planckstraat 20
2041CZ Zandvoort
023 5720168
zlmremus@xs4all.nl

WWW.REMUSZEILMAKERIJ.COM

VERVOLG: HUIS IN DE DUINEN 1955-2015

verstoord door de capriolen van een straaljager, die vele malen met gierend gehuil omlaag en omhoog schoot.
IJsselstein's Bouwbedrijf uit Gouda leverde de aanleun-woningen al na een jaar op zodat de eerste bewoners in november 1954 hier hun intrek konden nemen. Het gehele complex werd in oktober 1955 opgeleverd. In de 60 jaar van haar bestaan heeft het Huis in de Duinen behoorlijk wat veranderingen ondergaan. Het aantal inwoners is in 1984 teruggebracht naar 120 personen. Dit omdat toen de kamers voor alleenstaanden qua oppervlakte verdubbeld zijn. Hiervoor moest onder andere ook de ruimte van het zusterhuis benut worden. Na deze, en een aantal andere interne verbouwingen, is op 23 oktober 1985 het Huis in de Duinen opnieuw geopend.
Op dit moment (2015) heeft het Huis in de Duinen nog 67 kamers op afdeling de Zeebries; 25 op de "gesloten afdeling" de Branding en 25 op afdeling De Zandhoeve. Dit laatste is een "zorghotel" met bedden voor revalidatie-, terminale- en respijtzorg. Ook is er in de grote zaal een restaurant geopend waar heel veel bewoners en hun visite gebruik van kunnen maken. Voor de bewoners worden ook veel activiteiten georganiseerd: Vorig jaar is er met de bewoners een mooie bootreis van 5 dagen door Nederland gemaakt en in het verleden is er ook al een reis naar Spanje geweest. Een van de directeuren, dhr. R. de Vries, heeft op het grasveld tussen flat 2 en 3 een tijdje wat schaapjes los laten lopen. Het idee was goed; wat gezelligheid voor de bewoners, maar het pakte helaas anders uit: er werd geklaagd over vooral de uitwerpselen, die de schapen achterlieten. Het goedbedoelde voorstel was dus maar van korte duur. Het dierenhofje en de volière hebben het veel langer uitgehouden. De dieren werden gevoerd en onderhouden door mw. J. van Tilburg. Zij heeft dit gedaan tot ze al ver in de tachtig was. Gezien de verdergaande versoberingen is het moeilijk te voorspellen hoe de toekomst voor het tehuis er uit gaat zien, maar dat wij niet zonder een goede zorginstelling kunnen, dat moge duidelijk zijn!

Arie Koper
Met dank aan Diny Zonneveld

DE VOOROORLOGSE ZANDVOORTSELAAN

Zandvoortselaan 168 van de familie Hollestelle

Een oud bewoner reageerde op het artikel “Zandvoortseslaan 168” van To Hollestelle, dat verscheen in Klink 137. Rob Hijmans is geboren in 1933 en heeft op de Zandvoortselaan 166 gewoond en na vier jaar verhuisde hij naar nummer 219 aan de oostkant van de zij-ingang van Nieuw Unicum, waar de foto van de kinderen (ook in het betreffende artikel) is genomen. Toen kwam Willie Walden in Zandvoortselaan 166 te wonen.
De kinderen Hollestelle en Hijmans waren speelkameraadjes die ook naar dezelfde school in Aerdenhout gingen, (en naar de geref. kerk aan de Julianalaan) To, het meisje in de donkere jurk met oudere zus Dien (rechts boven), broer Henk en jongere zus Bep op de onderste rij 2e van rechts. In het midden naast Bep Rob zijn zus Anneke. De drie andere meisjes zijn waarschijnlijk Janie, Jennie en Prikkie, dochters van een ‘melkboer’ van nr 225 of daaromtrent.
In dezelfde rij woonde ook nog het gezin Stokman, van beroep waterduinen is daar een blijvende herinnering aan”.

Zandvoortselaan 166

ZANDAFVOER

Tijdens de Genootschapsavond van 7 november 2014 vertelt duinwachter Gerard Scholten over zandafvoer van de net gegraven kanalen. Hierbij een foto van ca 1933, genomen in de achtertuin van Zandvoortselaan 166 met de familie Hijmans. Het zand op de achtergrond was afkomstig van het net gegraven oost-west kanaal, dat later is weggehaald evenals het zand aan de zuidkant van de Stokmanberg. Tegenwoordig is dat nog goed te zien. Toen dat zand was afgevoerd zijn ze gaan graven aan de zuidzijde van de Stokmanberg. Na de oorlog werd het kanaal voorzien van glooiende oevers; het zand daarvan ligt nu onder de rij dennenbomen, evenwijdig aan het kanaal. De dienstweg werd verlegd. De halfcirkelvormige afgraving met –inmiddels begroeide- steile wand is opnemer. (voor het beeld: de locatie was voor de huidige natuurbrug). Nummer 170 zou “my dream” gedoopt zijn, maar de naam is op 10 mei weg geschilderd uit angst voor de binnengevallen Duitsers.

Rob vervolgt zijn verhaal: “De Duitsers wilden een vrij schootsveld hebben op de Stokmanberg, voor het geval de invasie in Zandvoort zou plaatsvinden. Vandaar al die bunkers, ook b.v. op de Rozenberg. De huizen die in de weg stonden moesten daarvoor maar sneuvelen. Luchtafweergeschut was er zeker. Het vliegermonument in de

Foto in de achtertuin van nummer 166

nog duidelijk te zien. Het afgraven is gestopt tijdens de oorlog.
Ondergegraven bunkers in deze buurt zijn voor de vleermuis-overwinteringsgeschikt gemaakt. De “mauer/muur” eindigde daar ook. In de oorlog werd deze bewaakt door Georgiërs, die in het 1e huis naast de wildbrug verbleven (nummer 172?).
De foto hierbij is de overkant, nrs 219 en 221. De buren daar waren mw en dhr Polak, met dochter Loes. Een paar jaar jonger dan To. Die zijn tijdig ondergedoken en veilig terug gekomen na de oorlog.

De duinen waren oorspronkelijk in het bezit van adellijke families. Grenspalen zijn nog te vinden.

Er werd veel gejaagd en daarvoor waren jachtopzieners en dieren nodig. Honden en fazanten. Eieren werden uitgebroed en daarna uitgezet om te worden geschoten door de adel. Vossen waren er niet; herten evenmin. Konijnenstrikken van stropers des te meer.

De grond was schraal. Geen zure regen. Er was geen duingras maar helm, dat ieder jaar weer werd geplant op stuifplekken. Veel minder struiken en bomen, maar er waren wel bramen, (in een dag konden we gemakkelijk een 10 liter-emmer volplukken), evenals dwergwilg en overal bloemen.
De huisjes aan de zuidzijde waren volgens Rob voor het personeel van de grondeigenaren. Stokman b.v. woonde in een klein huis. Je kunt ze nog zien aan de Zandvoortselaan en ze worden thans (2015) opgeknapt, De hoofdjachtopziener, Engel van Honschooten, woonde op de hoek van het boogkanaal. Een aardige man. Rob mocht op verboden gebied bramen zoeken en salamanders vangen voor het terrarium.

Rob zijn grootmoeder bij het tuinhek van nummer 166

Aan de overkant stonden en staan meer huizen van allerlei formaat. Particuliere eigenaren; sommigen alleen voor zomergebruik, zoals nummer 217 van de directeur van de Ford-fabriek in Amsterdam. Met hem mocht ik voor het eerst in een auto rijden: tot Bentveld, terug lopen. Wij verhuisden ook naar de overkant. Voor ons kinderen een heerlijke jeugd, maar m’n ouders hadden het er in de crisis moeilijk mee. Het salaris van m’n vader bij de NZH ging met zo’n 30% naar beneden, de huur niet, terwijl het om een 10-jarig contract ging. In de eerste oorlogsjaren sprokkelden we hout in het naaldenveld om het warm te krijgen. De kolen raakten op. CV, warm kraanwater, telefoon en auto waren er niet. Waaien kon het ook. Het tuinhuis in de zijtuin werd met een windvlaag naar de achtertuin verplaatst. Uiteraard onbruikbaar.

BLAUWE TRAM

We woonden dichtbij de halte van de blauwe tram. M’n vader ging er mee naar z’n kantoor; m’n moeder met de kinderen naar oma in Haarlem. Op de terugweg kon mijn moeder soms duinpiepers kopen, want de eigenheimers werden op een veldje bij de halte geteeld. Toen we werden geëvacueerd werden onze spullen en die van mijn vaders chef, de heer Steetskamp, die zo’n 10 huizen verderop richting Zandvoort woonde ‘s, nachts met een werktram opgehaald en naar de remise gebracht. De tram heeft voor heel Zandvoort veel betekend. Voor onze familie ook. Twee ooms en een neef kregen een baan bij de NZH, met ausweiss, zodat ze behoed werden voor de arbeitseinsatz in Duisland. Ach, zo heeft ieder z’n verhaal”.

Harry Opheikens

GEWOON EEN VAILLANT AAN DE WAND

TON BAKKER

CV-INSTALLATIEBEDRIJF & ONDERHOUD
STORINGEN ALLE MERKEN

Van Lennepweg 317
2041 LM Zandvoort
023-5720152
06-40295213
margaenton@casema.nl

ADMINISTRATIEKANTOOR VAN DER HAM
Administraties en belastingzaken

Voor ondernemers en particulieren

Voor de verzorging van onder andere uw:

* financiële administratie
* loonadministratie
* aangiften loon- en omzetbelasting
* aangiften inkomstenbelasting
* aangiften vennootschapsbelasting
* fiscale adviezen

Kleine krocht 2
2042 JN Zandvoort

Telefoon 023 - 8200384
Mobiel 06 11325410
E-mail info@adminvanderham.nl

DÉ ACTIEVE MAKELAAR VAN ZANDVOORT

GREEVEN

makelaardij o.g.

NVM

funda

Louis Davidsstraat 15, 2042 LS Zandvoort
Tel. 023-5739234 www.greevenmakelaardij.nl

Manege Rückert

AL BIJNA 50 JAAR EEN BEGRIP

het begin

Buiten het feit dat het mijn buren waren op de Van Lennepweg heb ik vooral de eerste manege in herinnering, dat als fort in het Vijverpark lag met een heuse saloon, een toren. Een beeld uit het Wilde Westen. Dat werd extra gestimuleerd toen ik met carnaval een groep ruiters zag rijden, verkleed als Noordelijke militairen uit de Amerikaanse oorlog. Welk jaar dat was weet ik niet meer, maar het beeld is me altijd bij gebleven.

De familie Ruckert woonde op de Van Lennepweg 40 3 hoog, wij op 42. Een gezin met 2 zoons en drie dochters. De huidige manegehouder William is net zo oud als ik en runt de manege, dat sinds 1988 in de Heimanstraat staat. Vader Ben, geboren in Amsterdam had een groente- en fruitzaak in de Diaconiehuisstraat en reed 16 jaar lang als venster op het strand. “Vers gebrande pinda’s, mooie bananen” was voor menig badgast van ver te horen.

Ben Ruckert in een gemakkelijke pose voor zijn saloon.

Het begin

In het jaar 1968 werd het roer omgegooid. Als liefhebber van paarden besloot Ben een manege te bouwen en het liefst een beetje Westernachtig. Overal werd hout vandaan gehaald. Het bouwplan kwam van Ben zelf,

In de klep van de hoed zit een zwarte stip. Het verhaal gaat dat dat eigenlijk een drukfoutje was, maar dat werd weggeschreven als een heus kogelgat

maar, omdat hij zelf geen hamer kon vasthouden, volgens eigen zeggen in een kranteninterview, werd alles opgebouwd door zijn toenmalige schoonzoon.
Het paardrijden was de hoofdzaak, maar veel andere beesten liepen er ook rond, zoals kippen, eenden, geiten, pauwen, fazanten, konijnen, marmotten enz. Je zou het dus ook als een soort kinderboerderij kunnen beschouwen. Voor fl. 3,50 konden kinderen een half uur op een pony rijden. Het werd een familiebedrijf, want vrouw en kinderen hielpen ook mee. Zeker in de beginjaren was het hard werken en, om het hoofd boven water te houden, werkte Ben ’s avonds als portier.

Zonder medewerking van overheid of andere instanties ging het steeds beter. Er kwamen steeds meer bezoekers en vele Zandvoorters volgden paardrijles. Ook vele artiesten vonden de weg naar de manege om opnames te maken voor een muziekclip. Voor de ouderen onder ons kennen we wel Rita Corita, Edwin Rutjes en, lezen we in het Nieuwsblad van het Noorden van 12 oktober 1973, zocht Rita Hoving een passende westerndecor en dat werd de saloon van de manege. Ook zij wilde opnames voor een clip maken voor toen haar nieuwe album. De bekende satirische groep Farce Majeur heeft er eveneens opnames gemaakt.
Voor Ben Rückert was iedereen gelijk en welkom. Status interesseerde hem niet, als de kinderen maar plezier hadden. Ook de 15km lange paardenritten door de duinen moesten voor het plezier zijn. Gaf iemand tien gulden uit of een kwartje. Dat interesseerde Ben niet. Het ging hem om het plezier. De groei aan bezoekers, de vraag naar paardrijlessen en ritten waren een reden tot uitbreiding. Ook de wintermaanden vroegen om een overdekte manege en stalling van het groeiend aantal paarden en berijders.

Met 100kg spijkers, 6000 meter hout, 800 houtdraadbouten, 10m3 beton, 600 ankers en 500 meter wapening en vele handen werd een prachtige stal gebouwd, die op 2 juni 1977 in gebruik werd genomen. Hoewel de politiek in de beginfase weinig tot niet hun medewerking verleende aan het tot stand komen en houden van de manege en er nooit een officiële opening gedaan is door de burgemeester werd de nieuwe stal dan toch wel geopend door toenmalig burgemeester Machielsen.

De in de Jordaan geboren en getogen vroegere groenteman voelde zich best thuis in de badplaats. waar hij in 1947 naar toe was gekomen als chef van een groentezaak. Hij woonde in een tentenkamp in de duinen (Zandvoort was toen nog in opbouw) waar hij al begon met het venten van groenten. Hij riep dan in het rond “hagelwitte bloemkolen en aardbeien met slagroom!!!”. Met dit verkooppraatje kreeg hij problemen met een agent, want Ben prees waren aan, die hij niet verkocht en dat was volgens de wet verboden. Later kreeg hij als groenteman de beschikking over een klein halletje in het centrum, een paard en wagen en een klein autotje. In die tijd werd ook de basis gelegd voor een manege, want in het tentenkamp verhuurde hij al pony’s. Beide combineerde hij dan, maar door de groei van supermarkten was het niet meer rendabel om een groentezaak te houden en koos hij voor zijn grote liefde:

Paarden. Veel vroegere badgasten, die op strand groenten bij Ben kochten kwamen nu met hun kinderen paardrijden in de manege.

Doordeweeks reden er ook veel kinderen van een school voor moeilijk lerende kinderen. Als een soort tegenprestaties hielpen deze kinderen in de manege en leerden daardoor ook met hun handen te werken. Al sinds 1970 kregen de kinderen paardrijles. Dat deden ze in de maanden januari tm juni. Er moest ook examen gedaan worden met een dressuurproef en in de theorie ging het over paardenrassen, paardenziektes, voeding en natuurlijk ook vooral over het gedrag van een ruiter buiten de manege als verkeersdeelnemer. Toen de roep groter werd voor een binnenbak en stallen bood de school spontaan aan, dit alles met veel leerlingen op te gaan bouwen.

Met zijn tarieven hebben veel mensen/kinderen de mogelijkheid paard te rijden. Ben werkte 100 uur per week en 7 dagen in de week. Hij hoefde geen topsalaris. Het belangrijkste voor hem was dat hij met anderen de vreugde kon delen van beesten. Daar had Ben voldoening in.

Hoewel in de beginjaren alle kinderen en moeder Odilia in de manege hebben meegeholpen is uiteindelijk zoon William Ben opgevolgd. William vertrok in 1977 naar de kop van Overijssel waar hij toch ook veel met paarden deed als smid. Op 1 september 1999 nam William de manege over van zijn vader. Ben Rückert senior overleed op 6 april 2002 en zijn vrouw Odilia op 1 februari 2013. William voert anno 2015 nog steeds de scepter over de florerende manege aan de Heimanstraat.

Harry Opheikens

Ben en zijn vrouw bekijken het fotoboek naar aanleiding van de nieuwe stal.

SC ZANDVOORT 75 JAAR

Volgend jaar september bestaat sc Zandvoort (Zandvoortmeeuwen) 75 jaar. Op 12 september 1941 werd de oprichtingsvergadering in “Ons Huis” gehouden. Voor het jubileum worden de nodige voorbereidingen getroffen om dit feit te gaan vieren met o.a. een jubileumboek. Geen geringe opgave iets dergelijks op te zetten over een club met een rijke voetbalgeschiedenis. Om alvast een beetje in de jubileumstemming te komen op deze bladzijde een tweetal Zandvoortmeeuwenteams. Voor de eerste foto zijn we op zoek naar alle namen. Een aantal namen weten we, maar u gaat dat voor ons aanvullen. Prachtig dat originele Zandvoortmeeuwenvoetbalshirt met de blauwe V. De foto is van 1958.

Boven: uiterst rechts Kees Stokman
Onder: 1e links – Andries Ter Wolbeek, daarnaast Ab Koning, 2de van rechts Seine Stobbelaar

De tweede foto betreft er 1 van de voorloper van Zandvoortmeeuwen uit het seizoen 1931-1932 onder de noemer zvv Zandvoort. Hiervan staan de namen onder de foto.

Redactie “De Klink”

Digitale voorbereiding
Arie Koper
redactie@oudzandvoort.nl

Lay-out en opmaak
Harry Opheikens
Charl Bos
Chiara Pirovano

Vaste medewerkers
Drs. Anne Marion Cense
Martin Kiefer

Drukwerk
Colorprofile
Klompenmakerstraat 11
1911 JJ Velserbroek
info@colorprofile.nl

Sluitingsdatum kopij ‘De Klink 141’
15-december-2015

Losse Verkoop ‘De Klink’
Bruna Balkenende,
Grote Krocht 28
2042 LW Zandvoort
023 571 6033

Ook bij het Zandvoorts Museum

Website
www.oudzandvoort.nl

Erelijst GOZ

Erepenning
P.vd.Mije KCzn †

Ereleden
P. Brune †,
C. Wagenaar †,
M. Weber,
A. Koper
G.A. Cense,
A. Joustra-Bokmeier

Leden van verdienste
P.L.A. Bluijs,
C. Draijer,
J. Kol,
H. Opheikens

‘De Klink’ ISSN 1384-7082

Het blad ‘De Klink’ is een kwartaaluitgave van het genootschap “Oud Zandvoort” en wordt samengesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het genootschap.

Met het uitgeven van het blad streeft het genootschap naar een grotere bekendheid van de geschiedenis van Zandvoort en het bevorderen van de belangstelling hiervoor.

‘DE KLINK’
Kwartaaluitgave van
GENOOTSCHAP ‘OUD ZANDVOORT’

Bestuur Genootschap

Voorzitter
Paul Olieslagers
Hogeweg 76 F7
2042 GJ Zandvoort

Secretaris
Henny van der leden
Boulevard Paulus Loot 21
2042 AD Zandvoort
023 571 4934
henny.vanderleden@oudzandvoort.nl
Postbusnummer 414
2040 AK Zandvoort
secretaris@oudzandvoort.nl

Penningmeester
Matthé Crabbendam
Max Euwestraat 33
2042 RA Zandvoort
023 571 2514

Archivaris
Martin Kiefer
archivaris@oudzandvoort.nl
06 5327 1618

Leden
Arie Koper
Willem Kloosstraat 9
2041 BK Zandvoort
023 571 8441
arie.koper@oudzandvoort.nl

Website
Bart Seubring
Swaluestraat 18a
2042 KB Zandvoort

©Copyright 2015
Alle rechten op de inhoud van ‘De Klink’ berusten bij het genootschap ‘Oud Zandvoort’, voor zover deze rechten niet berusten bij derden door wie materiaal beschikbaar is gesteld aan het Genootschap ‘Oud Zandvoort’.

‘De Klink’:

koperen gong, die door de vroegere Santfortse omroepers gebraikt werd om de mense waer te schouwe as de vissersschepe in zicht kwame. Dan gonge ze naer het strand waer de afslag van de garnael en de visch gehouwe wier. As de klink gong riep de omroeper altaid: “al degeen die scharre en garnael kope wulle, komme an zee...”
(De Wurf)

Ledenadministratie
Adreswijziging, aanmelden nieuwe leden & vragen over bezorging:
Anne-Miek Kol
Gasthuisstraat 1,
2042 JP Zandvoort
023 573 8287
ledenadministratie@oudzandvoort.nl

Na inschrijving als lid van het GOZ, ontvangt u het eerstkomende (kwartaal)nummer van ‘De Klink’.

Contributie 2015
Min. € 12,50 binnen Zandvoort
Min. € 17,45 Nederland & Europa
Min. € 24,75 buiten Europa

Bankrelatie:
ABN-AMRO te Zandvoort
NL06 ABNA 0565 7383 05
INGbank
NL05 INGB 0004 2067 23
t.n.v. Genootschap ‘Oud Zandvoort’

Contactadres van andere Zandvoortse verenigingen/Stichting met historische achtergrond

Zandvoortse Boomschuit Bouwclub
Secr: E. Keizer
www.bomschuitclub.nl

Folklorevereniging “De Wurf”
Secr: M. Hollander
www.dewurf.nl

Stichting (BZCE) Behoud Zandvoorts Cultureel Erfgoed
Secr: N. Kerkman
info@erfgoedzandvoort.nl

Hist. werkgroep AWDuinen
Contactpersoon: C. Kemp
c.vandermije@ziggo.nl

Ned. Genealogische Vereniging, afd. Kennemerland
Contactpersoon: L. de Jong
l.j.d.jong@casema.nl

- sneldruk
- groot formaat printen
- visitekaartjes
- stickers
- FLyers
- posters
- website ontwerp
- scan service
- clipping service
- lithografie
- ontwerp
- belettering

COLOR PROFILE

TELEFOON: 06 - 5115 74 81 • E-MAIL: INFO@COLORPROFILE.NL • WWW.COLORPROFILE.NL
STUDIO ADRES: KLOMPENMAKERSTRAAT 11 • 1911 JJ VELSERBROEK